



Lausunto 26.5.2014

Sosiaali- ja terveysministeriö  
Apulaisosastopäällikkö Olli Kerola  
Hallitussihteeri Helena Korpinen  
[kirjaamo@stm.fi](mailto:kirjaamo@stm.fi)

Viite Lausuntopyyntö STM007:00/2014

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TERVEYDENSUOJELULAIN JA  
ELINTARVIKELAIN MAKSULLISUUDESTA ANNETTujen SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISESTA  
SEKÄ MAATALOUSTUOTTEIDEN MARKKINAJÄRJESTELYISTÄ ANNETUN LAIN 58 F §:N  
MUUTTAMISESTA**

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin ja yhdenmukaistettaisiin ympäristöterveydenhuollon laeista terveydensuojelulain ja elintarvikelain maksullisuutta koskevia säännöksiä. Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua elintarvikealaa koskevista säädösmuutoksista. Pyydämme teitä lisäämään ETL:n jakelulistallenne aina pyytäessänne lausuntoja elintarvikealaan liittyvissä asioissa.

Esitysluonnoksessa tavoitteena on, että ympäristöterveydenhuollon suurimpien toimialojen valvonnasta perittäville maksuilla katettaisiin nykyistä paremmin valvonnan toimeenpanosta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Tämän toteuttamiseksi esitysluonnoksessa ehdotetaan siirtymistä elintarvikevalvonnassa ja terveydensuojelun valvonnassa suunnitelmallisen valvonnan toimenpiteistä suoriteperusteisesti perittävistä maksuista kiinteään kunakin kalenterivuonna suunnitelmallisen valvonnan kokonaiskustannusten perusteella perittävään kunnan hyväksymän taksan mukaiseen mak-suun.

ETL vastustaa ehdotettua muutosta.

Muutos aiheuttaisi lisäkustannuksia valvonnan kohteena oleville elintarviketeollisuus-yrityksille. Käytännössä elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun valvonnan kustannuksia siirretään yritysten maksettavaksi. Muutos merkitsisi myös maksujen muuttamista veroluonteisuuden suuntaan, jolloin sekä riskiperusteisuus että suoriteperusteisuus poistuisivat.

Maksuperusteiden ei tarvitse olla samat kaikilla sektoreilla, koska toimintaperiaatteet ja –historiat ovat erilaisia. Elintarvikelakiin perustuvaa valvontaa laitoksissa ja elintarvikehuoneistoissa tulisi keskittää elintarvikealan koulutuksen omaaville henkilöille. Eläinlääkäreiden osaaminen on parhaimmillaan eläinten terveydenhuoltoon, eläinsuojeluun ym sekä lihantarkastukseen liittyvissä tehtävissä.

Kuten esityksessä mainitaan sivulla 5, on Suomen hallituksen puoliväliriihessä nimenomaisesti kirjattu tavoite, jonka mukaan teollisuudelle ei tällä hallituskaudella 31.5.2015 saakka aseteta hallinnollisia lisärasitteita. Tämän hyvän päätöksen ETL toivoo pysyvän samanlaisena myös seuraavalla hallituskaudella.

Ehdotetut maksuperusteet ovat huonoja.

Taulukossa mainittu jaottelu elintarvikevalvonnan vuosimaksuista kohdetyypeittäin on huono kolmesta syystä:



- Riskiperusteisuus puuttuu perusteista.
- Pieni-iso tai vastuullinen-vastuuton toimija maksavat esityksen mukaan saman maksun, vaikka valvonnan todellinen tarve on erilainen.
- Se ei huomioi toimijan kokoa, toiminnan laajuutta eikä toimintahistoriaa.

Tarkastustiheyteen perustuvat vuosimaksut eivät myöskään tue yritysten sitoutumista vastuullisuuteen eikä perustelut liene linjassa Oiva-valvonnan uusien ohjeiden kanssa. Vähintään tulee olla lisämaininta, että vastuullisissa yrityksissä, joiden toimintahistoria on ollut asianmukainen, voidaan valvontakäynnit puolittaa.

#### Vastuullisen toimijan valvontaa tulee vähentää.

Elintarvikelain piirissä olevien valvontakohteiden omavalvonta on ollut pakollista jo vuodesta 1995 ja vuodesta 2006 omavalvonnan on pitänyt perustua HACCP-periaatteisiin. Lain mukaan toimija on aina vastuussa valmistamiensa elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä juridisesti että taloudellisesti.

Elintarviketurvallisuus maksaa ja lisää yksikkökustannuksia. Yrityksiä on vaadittu panostamaan omavalvontaan ja lisäksi monet yritykset ovat investoineet mm. vapaaehtoiisiin laatu- ja tuoteturvallisuusjärjestelmiin. Tavoitteena on ollut mm. turvata tuoteturvallisuus ja alentaa viranomaisvalvonnan tarvetta ja kustannuksia. Kotimaisten elintarvikkeiden kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi tulee riittää, että yritykset rahoittavat omat tuoteturvallisuuteen liittyvät kulut. Viranomaistoiminnan kuluja tulee enää saattaa yritysten maksettaviksi.

Elintarviketurvallisuus on Suomessa erittäin hyvä ja elintarviketeollisuus toimii valtaosaltaan hyvin. Tämän tulisi tapauskohtaisesti vähentää valvontakäyntejä ja valvonnasta yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Myös valvonta-asetuksen art. 27 kohta 6 mukaan valvonnan maksuosuus voidaan tällöin määrittää maksun vähimmäismäärää pienemmäksi.

#### Elintarvikevalvontamaksujen periminen tulee olla vapaaehtoista.

Valvontamaksujen periminen on jo nyt ollut mahdollista kunnissa. Kuten esityksessä mainitaan, eivät kaikki kunnat ole halunneet maksuja periä. Jatkossakin tulee kunnilla olla mahdollisuus harjoittaa erilaista elinkeinopolitiikkaa ja halutessaan tarjota viranomaisvalvonta palveluna sekä kuntalaisille että yrityksille. Tällöin on varmastikin huomioitu mm. yritysten kunnalle maksamat yhteisöverot ja työllistävä vaikutus.

Elintarvikeyritykset kilpailevat globaaleilla markkinoilla ja tuontituotteet ovat usein edullisempia. Monissa EU:n sisäisissäkin maissa viranomaisvalvonta on yhteiskunnan palvelutoiminto, jolla edistetään yritysten toimintaa ja parannetaan niiden kilpailukykyä. On hienoa, että joissakin kunnissa on Suomessakin elinkeinon kilpailuedellytyksiin panostettu ja viranomaisvalvonta nähdään lisäarvoa tuottavana palveluna.

#### Mitä valvontamaksuilla saa?

Mitä yritys viranomaisvalvonnasta hyötyy? Onko neuvontaroolia mahdollista kehittää? Viranomaisen tehtävä on lähinnä varmentaa toiminnan lainmukaisuus, mutta todellinen ammattilainen keskustelelee ratkaisuista ja pystyy paikalliseen joustavuuteen toiminnan luonteen ja riskit huomioiden. Valvontaa tuleekin kehittää konsultoivaan suuntaan ja pyrkiä samalla varmistamaan sekä elintarviketurvallisuus että elintarvikesektorin toimintaedellytysten edistäminen.



Jos viranomaistoimintaan voidaan yhdistää myös neuvontarooli ja niissä on myös elintarvikeketjuun liittyvää elinkeinotoimintaa edistävä viestinnällinen myönteinen näkökulma, niin maksuhalukkuus kasvaisi.

Nykyuotoinen Oiva-valvonnan julkinen raportointi perustuu negatiivisten kohteiden korostamiseen ja yritystoiminnan liialliseen pelkistämiseen, mikä koetaan yrityksissä maineuhkana. Tämä heikentää elinkeinon sitoutumista valvontamaksuihin ja Eviran kehittämispyrkimykseen vaikka hankkeessa on myönteisiäkin piirteitä.

#### Ympäristöterveydenhuollon valvontakustannusten pienentäminen

Ympäristöterveydenhuollon resurssit on asetettu osin kiinteiksi lailla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta 410/2009. ETL esittää selvitettäväksi onko tämä laki nyt esteenä toiminnan tehostamiselle yhteistoiminta-alueilla ja voidaanko valvontaresursseja pienentää valvontatarpeen mahdollisesti vähentyessä. Pykälä 2 § määrää, että tehtävän järjestämiseksi sekä tarkoituksenmukaisen työnjaon ja erikoistumisen mahdollistamiseksi käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit tähän tehtävään. Laki ei kannusta valvontatyön kehittämiseen tai valvontatoimien vähentämiseen riskiperusteisesti.

#### Elintarvikelakiin perustuva valvonta oma kokonaisuus

Elintarvikelakiin perustuva valvonta on nyt merkittävä osa ympäristöterveydenhuoltoa. Elintarvikevalvonnan sisällyttäminen osaksi ympäristöterveydenhuoltoa voi olla hallinnon ja valvonnan järjestämisen kannalta järkevää, mutta elintarvikesektorin elinkeinon edistämistä järjestely ei palvele. Näissä muutoksissa ei ole elinkeinoelämää tietäksemme kuultu.

Elintarvikealan säädöskokonaisuus on EU:n myötä lisääntynyt ja muuttuu sellaiseen sovellettaviksi asetuksiksi. Pienten ja keskisuurten toimijoiden on käytännössä mahdotonta hallita kaikkia säädöksiä. Valvonnan neuvonnallinen rooli on valitettavasti karsittu pois viime vuosina ja tämä koetaan nyt menetyksenä monissa yrityksissä. Koetaan, että valvonnan laatu on heikentynyt ja höydyt ovat vähäisempiä, koska myös paikallinen harkinta on paikoin vähentynyt. Komission on kuitenkin ohjeistanut, että koska EU-tason asetuksissa on mahdotonta huomioida paikallisia tilanteita, tulee paikallista harkintaa tehdä jäsenmaissa ja valvontatoimien yhteydessä.

Elintarvikevalvontaa tarvitaan ja sen tulee jatkossakin tapahtua kunnissa. Valvonnan tulee olla suunnitelmallista, ammattitaitoista ja raportoitua. Vaikka ETL esittää elintarvikevalvonnan neuvontaroolin kehittämistä, tulee elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi tarvittaessa olla mahdollisuus hallinnollisten keinojen käyttöön, jotta koko sektorin luottavuus säilyy ja vastuuttomat toimijat eivät saa kilpailullista hyötyä epärehellisestä toiminnasta.

Kunnioittavasti

Marleena Tanhuanpää  
johtaja  
Elintarviketeollisuusliitto ry